

Kader

De Brusselse publieke ruimte vormt een kostbare, maar niet vanzelfsprekende erfenis.

Publieke ruimtes zijn essentiële elementen van het leefkader in Europese grootsteden. Die ruimtes kwalitatief inrichten maakt de stad niet alleen leefbaarder en aantrekkelijker. Het draagt ook bij tot de identiteit van de stad en zorgt voor meer sociale cohesie.

Publieke ruimtes zijn plekken vol leven. Ontmoeting en uitwisseling staan centraal. Door de kwaliteit van het samenzijn te ondersteunen, spelen ze een centrale rol in het stedelijke leven. Die rol is des te uitdagender in Brussel, stadsgewest in het centrum van de Europese Unie.

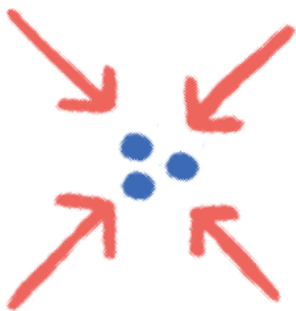
Maar er spelen ook complexe kwesties in de publieke ruimte: de ruimte moet structurerend werken, multifunctioneel en universeel toegankelijk zijn. Ze moet bijdragen aan de geschiedenis en de stedelijke specificiteit. Het is de plaats bij uitstek om het samenleven te ervaren en ervaringen met elkaar te delen. Idealiter eigenen zoveel mogelijk verschillende gebruikers zich de ruimte toe, op een positieve manier. De ruimtes zijn zowel drager als onthuller van de stedelijke natuur.

De kwaliteit van het ontwerp, de inrichting en het beheer van de publieke ruimtes vragen om competenties die deze complexiteit aankunnen. Die kwaliteit is lang beknot geweest door beperkingen die gepaard gaan met gemotoriseerde verplaatsingen. Vandaag krijgt de publieke ruimte geleidelijk aan haar functie en oorspronkelijke zin terug: die van het delen met een meer evenwichtige spreiding van de verschillende modi. De inspanningen die de jongste jaren geleverd zijn om de kwaliteit van de Brusselse publieke ruimtes te verbeteren, moeten worden voortgezet, versterkt en veralgemeend tot het volledige grondgebied, met inachtneming van een algemene logica en samenhang.

Binnen deze sterke beleidsambitie kadert deze Gids. Er worden ambities ontwikkeld die erop gericht zijn de kwaliteit van de publieke ruimtes te versterken, door een goed projectmanagement en een grote samenhang tussen de inrichtingen. Over het volledige Brusselse grondgebied dient er vanuit dezelfde ambities naar kwaliteit gestreefd te worden, waarbij telkens de specifieke context wordt uitgedrukt en gevaloriseerd.

Doelstellingen

De Gids is een leidraad en referentiemiddel zonder reglementaire waarde. Hierin worden coherente acties gebundeld om zo een toekomstvisie op de Brusselse publieke ruimtes te presenteren.

Er bestaan een groot aantal technische documenten en sectorreferenten. Vanuit deze vaststelling bleek het essentieel om een transversaal document op te stellen dat een algemene toekomstvisie op de publieke ruimte in het BHG biedt. De verschillende actoren en beslissende instanties hebben immers nood aan een werkinstrument waarin richtlijnen voor publieke ruimtes worden gedefinieerd en dit voor het volledige grondgebied van het Gewest. Deze Gids legt de link tussen de *Verklaring*¹, waarin de Gewestelijke politiek aan de hand van 6 thema's de visie op een kwalitatieve publieke ruimte formuleert, en de bestaande regelgeving en gespecialiseerde Vademecums. De Gids wil de samenhang van de inrichtingen op het Brusselse grondgebied en de verankering in hun specifieke context verzekeren en is dus bedoeld als een operationeel werkinstrument om een geheel van waarden en doelstellingen te concretiseren.

De hoofddoelstellingen kunnen worden samengevat in de volgende acties:

- Het identificeren van de specifieke kenmerken van het Brusselse grondgebied om een contextuele aanpak te kunnen hanteren;
- Het voorstellen van ambities en acties voor vernieuwende en duurzame Brusselse publieke ruimtes;
- Het illustreren van deze ambities en acties aan de hand van voorbeeldprojecten;
- Het aanreiken van een didactisch instrument dat referenties en goede voorbeelden bevat;
- Te verwijzen naar de bestaande technische documenten om de overeenstemming en transversaliteit te verzekeren.

Daarnaast is de Gids ook gericht op het concretiseren van de strategische doelstellingen vastgelegd in de verschillende plannen en documenten betreffende de netwerken, bestemmingen, mobiliteit, duurzame stad. De Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening (GSV) wordt hierbij beschouwd als de reglementaire hoofdreferentie. Hierin worden de minimumeisen voorgeschreven, terwijl in deze Gids optimale oplossingen worden nagestreefd. In overeenstemming met de bestaande teksten en regelgeving, draagt de Gids van de Brusselse Publieke Ruimte dus bij aan de totstandkoming van een geharmoniseerde taal die de algemene leesbaarheid bevordert.

---

1. Verklaring voor een kwalitatieve publieke ruimte in Brussel, <http://www.pyblik.brussels/nl/verklaring>

Doelgroep

De Gids is hoofdzakelijk bestemd voor de operationele actoren (gemeentelijke en gewestelijke ambtenaren, beheerders,) en de ontwerpers belast met de inrichting van de publieke ruimtes. Hij is bedoeld als instrument van dialoog tussen ontwerpers, operationele actoren en bouwheren. Daarnaast wil de Gids ook een begrijpbaar, bruikbaar en motiverend instrument zijn voor de burgermaatschappij (bijvoorbeeld wanneer een bewonerscomité een publieke ruimte in zijn wijk wil opwaarderen).

De ambities en richtlijnen die in deze Gids worden aangereikt, zullen slechts hun effect hebben als ze door al deze actoren erkend, eigen gemaakt en toegepast worden. Het is daarom van primordiaal belang dat er eenzelfde cultuur en ambitie gedeeld wordt om samen te streven naar kwalitatieve publieke ruimtes.

Definitie van de publieke ruimte

Publieke ruimte duidt op een complexe en controversie realiteit met een historische lading. De publieke ruimtes die in deze Gids aan bod komen, zijn hoofdzakelijk de ruimtes die het domein van de openbare weg vormen.

Idealiter kunnen ze worden gedefinieerd op basis van de volgende criteria ¹:

Publieke ruimte:

- is **verbonden** met andere publieke ruimtes en vormt een schakel in een netwerk
- is **toegankelijk voor iedereen**, zonder onderscheid
- is ontworpen en ingericht om **plaats te bieden aan een breed gamma aan activiteiten van het openbare leven**
- is **op elk moment toegankelijk**, tenzij uit noodzaak voor zijn beheer
- wordt gebruikt met **respect voor de algemene gedragscodes** uitgevaardigd door de overheid
- **bedient** omliggende gebouwen en ruimtes

Door de exploratieve wijze waarop de Gids werd opgesteld, kwamen echter ook publieke ruimtes aan bod die zich op de grens van het ene of het andere criterium bevinden of zelfs afwijken van deze starthypothese.

Aan de hand van recente inrichtingen zoals het Zennepark of L28, werden nieuwe typologieën en subtypologieën onderzocht en werd er stilgestaan bij de uitdagingen en het innoverende karakter van deze inrichtingen.

---

1. REMY, J. ; VOYÉ, L., Ville, Ordre et Violence, Paris, PUF, 1981.

Bronnen

Meer weten

- **De la lutte des classes à la lutte des places**, Lussault, Michel, Revue internationale d'éducation de Sèvres (2009)
- **Designing the city, towards a more sustainable urban form**, Frey, Hildebrand, E & FN Spon (1999)
- **Dictionnaire de l'urbanisme et de l'aménagement du territoire**, Merlin, Pierre; Choay Françoise, Editions PUF (1988)
- **L'espace public**, Paquot, Thierry, La Découverte (2009)
- **Les espaces publics bruxellois, analyses et projets**, Culot, Maurice; Schoonbrodt, René; Birkiye, Hafik., Bruxelles: Fondation Roi Baudouin (1981)
- **Public places – urban spaces, the dimensions of urban design**, Carmona, M.; Heath, T.; Tiesdell, S.; Oc, T., Architectural Press, Oxford (2003)
- **Sustainable urban design, an environmental approach**, Thomas, Randal, Spon Press (2003)
- **Towards an urban renaissance: Final report of the urban task force**, Members of The Urban Task Force, E & FN Spon (1999)
- **Ville, ordre et violence: formes spatiales et transaction sociale**, Rémy, Jean; Voyé, Liliane, Presses Universitaires de France (1981)
- **Vocabulaire français de l'art urbain**
Séminaire Auzelle

Werkwijze

De Gids is een referentiemiddel opgesteld op basis van de ervaring van]pyblik[en aan de hand van goede praktijken die innoverende en voorbeeldige inrichtingen in Brussel illustreren.

De Gids biedt echter geen 'pasklare oplossingen' voor de Brusselse publieke ruimtes. De voorgestelde aanpak heeft als doel om enerzijds de algemene ambities voor de kwalitatieve inrichting van de Brusselse publieke ruimtes te bepalen en stelt anderzijds een contextuele aanpak voor vertrekkend vanuit het principe dat elke ruimte tegelijk uniek is en in een gegeven type past.

Het deel [Ambities](#) van de Gids ontwikkelt een algemene aanpak en formuleert per doelstelling een reeks aandachtspunten en te ondernemen acties .

Het deel [Toepassingen](#) , is het resultaat van een onderzoek van Brusselse cases en illustreert, bij wijze van conclusie, per case op welke manier de algemene ambities in de praktijk werden omgezet. De lijst van projecten is niet afgesloten -]pyblik[wil er tijdens de verderzetting van het werk nog meer goede praktijken aan toevoegen.

De Gids is ook een instrument voor de toekomst, met het oog op een hoog kwaliteitsniveau voor de Brusselse publieke ruimtes. Dit binnen het idee dat wat vandaag wordt gerealiseerd, geen hindernis mag vormen voor toekomstige inrichtingen die nog duurzamer zullen zijn.
